

ΕΙΣ ΑΛΚΜΑΙΟΝΑ

Ἐν τινι χωρίῳ τοῦ Ἀριστοτέλους (= Μεταφ. Α 5 986 α 22) μνημονεύονται περὶ Ἀλκμαίωνος τὰ ἐξῆς, ὅτι δηλαδή ὁ Ἀλκμαίων „φησὶ γὰρ εἶναι δύο τὰ πολλὰ τῶν ἀνθρωπίνων¹⁾, λέγων τὰς ἐναντιότητας οὐχ ὡσπερ οὗτοι²⁾ διωρισμένας ἀλλὰ τὰς τυχούσας, οἷον λευκὸν μέλαν, γλυκὺ πικρὸν, ἀγαθὸν κακὸν, μέγα μικρὸν“.

Ἐν τῷ μνημονευθέντι χωρίῳ ὁ Ἀριστοτέλης διασφύζει θεωρίαν τινὰ τοῦ ἐκ Κρότωνος ἱατροῦ καὶ φιλοσόφου Ἀλκμαίωνος, ἐκ τοῦ ἀπολεσθέντος ἔργου αὐτοῦ „περὶ φύσεως“.

Καὶ περὶ τούτου τοῦ χωρίου γεννᾶται ἡ ἐξῆς ἀπορία: ἄρα γε ὁ Ἀριστοτέλης μεταφέρει ἐνταῦθα αὐτοὺς τοὺς λόγους τοῦ Ἀλκμαίωνος, ἢ δι' ἰδίων φράσεων διδάσκει περὶ τῆς θεωρίας τοῦ ἐκ Κρότωνος σοφοῦ; Καὶ καθ' ἡμᾶς περὶ ἀπολεσθέντων ἔργων, ὧν τὸ περιεχόμενον γινώσκειται νῦν, ἔχομεν νὰ δεχθῶμεν δύο τινά, ἢ ὅτι οἱ μεταγενέστεροι συγγραφεῖς μεταφέρουσι αὐτὸ τούτο τὸ κείμενον διὰ τῶν λέξεων, ἃς εἶχε γράψει ὁ συγγραφεὺς, ἢ μεταφέρουσι τὸ ἀπολεσθὲν κείμενον τοῦ συγγραφέως δι' ἄλλων λέξεων προσέχοντες, ὥστε νὰ μὴ ἀφίστανται αὐταὶ τοῦ πνεύματος τοῦ συγγραφέως καὶ τούτο συμβαίνει ἢ διότι τὸ ἀπολεσθὲν ἔργον δὲν ἐσφύζετο μέχρι τῶν χρόνων τῶν συγγραφῶν ἢ καὶ ἂν ἐσφύζετο, οἱ μεταγενέστεροι συγγραφεῖς οἱ διασώσαντες τὰ ἀπολεσθέντα ἔργα τοῦ εἰρημένου συγγραφέως δὲν ἀπέδωκαν τὴν δέουσαν προσοχὴν εἰς τὴν πιστὴν μεταφορὰν τοῦ κειμένου, ἀλλὰ μετέφερον τούτο δι' ἰδίων λέξεων ἀποδίδοντες μόνον τὸ πνεῦμα τοῦ ἀπολεσθέντος ἔργου.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι θὰ ἡδυνάμην νὰ παρατηρήσω· πλειστάκις ὀρισιμένοι συγγραφεῖς μεταφέρουσι πιστῶς καὶ διὰ τῶν αὐτῶν λέξεων ἔργα τῶν ἀπολεσθέντων συγγραφῶν, ἀλλ' οἱ διασώσαντες τὰ ἔργα τούτων ἀντιγραφεῖς ἔγραψαν τὸ κείμενον ἐσφαλμένως οὕτως, ὥστε οἱ νεώτεροι φιλόλογοι νὰ νομίσωσιν ὅτι ὁ διασώσας συγγραφεὺς δὲν ἀπέδωκε πιστῶς τὸ ἀπολεσθὲν κείμενον.

Τὸ ἀνωτέρω χωρίον τοῦ Ἀριστοτέλους, ἐν ᾧ διασφύζεται διδασκαλίς τις τοῦ Ἀλκμαίωνος, δὲν συμπεριλαμβάνεται ὑπὸ τοῦ ἐκδότου τούτου H. Diels ἐν τῷ κλασικῷ αὐτοῦ ἔργῳ *Fragmente der Vorsokratiker* Berlin 1922⁴, τόμος I, σ 135 ὡς ἀπόσπασμα τοῦ Ἀλκμαίωνος,

¹⁾ Πρβ. Διογ. Λαέρτιον VIII, 83: „δύο τὰ πολλὰ ἐστὶ τῶν ἀνθρωπίνων“.

²⁾ Ἐνταῦθα ὁ Ἀριστοτέλης νοεῖ τοὺς Πυθαγορείους.

εἰ μὴ μόνον ὡς ἀπλῆ περὶ τούτου μαρτυρία³⁾ (πρβλ. ἔνθ. ἀνωτ. σ. 131: Α 1 καὶ Α 3).

Καθ' ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἀνωτέρω χωρίου τοῦ Ἀριστοτέλους: „φησὶ γὰρ εἶναι δύο τὰ πολλὰ τῶν ἀνθρωπίνων“ συνάγεται ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ γνήσιον τοῦ Ἀλκμαίωνος ἀπόσπασμα· τὸ δὲ ἕτερον τμήμα αὐτοῦ: „λέγων—μικρὸν“ συμπληροῖ ὁ Ἀριστοτέλης δι' ἰδίων λέξεων τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀνωτέρω ἀποσπάσματος· ἔπειτα ὁ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ (=πρβλ. 17, 3. 916 α 33) διασφύζει καὶ ἕτερον ἀπόσπασμα τοῦ Ἀλκμαίωνος, ὃ καὶ ἀναφέρει ὁ Diels ὡς γνήσιον (πρβ. ἔνθ. ἀνωτ. ἀπόσπ. 2: „τοὺς ἀνθρώπους φησὶν Ἀ. διὰ τοῦτο ἀπόλλυσθαι, ὅτι οὐ δύνανται τὴν ἀρχὴν τῷ τέλει προσάψαι“). ἐπομένως τὸ αὐτὸ θὰ ἔδει νὰ ἰσχύσῃ καὶ διὰ τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν ἀπόσπασμα ἀφ' οὗ ἄλλως τε ὁ Ἀριστοτέλης ὁ ἴδιος εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις διεφύλαξε μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν τμήμά τι ἐκ τοῦ „περὶ φύσεως“ ἔργου τοῦ ἐκ Κρότωνος Ἀλκμαίωνος (= ἀπόσπ. 2).

Ἀθῆναι.

Ἄ. Ν. Ζοῦμπος.

³⁾ Ὁ Walter Kranz ἐπεξεργαζόμενος τὴν ἀνωτέρω ἔκδοσιν τοῦ H. Diels (5 ἡ ἔκδοσις Βερολίνον 1934—37 καὶ ἕκτη Βερολίνον 1951—52) δὲν προσέθεσε τὸ ἀνωτέρω ἀπόσπασμα ἐν τοῖς ἀποσπάσμασι τοῦ Ἀλκμαίωνος (Πρβ. Diels—Kranz, *Frgm. d. Vorsokr.* I, σ. 214 κ. ἐξῆς).